

Förbjudna och kontroversiella BÖCKER

CENSURERAD

Egentliga Finlands bibliotek

VASKI
Vaski-kirjasto | Vaskibiblioteken

FINNA

ditt nya
Vaski-bibliotek
på nätet 24/6

vaski.finna.fi

Förbjudna och kontroversiella
böcker
Egentliga Finlands biblioteks
utställning på bokmässan

1. VÄINÖ LINNA: OKÄND SOLDAT

Väinö Linnas roman gav upphov till en hetsig debatt då det begav sig, med starka åsikter för och emot. Svordomarna, gnället och hånet gjorde att Linnas roman gav en helt annorlunda, mer realistisk bild av den finska soldaten, lottan och officeraren än vad den läsande publiken var van vid. Senare publicerades en o censurerad version av romanen under titeln Sotaromaani: Tuntemattoman sotilaan käsikirjoitus.

2. ALEKSIS KIVI: SJU BRÖDER

Professor August Ahlqvist ansåg att Sju bröder var ett omoraliskt verk som dessutom gav en alltför negativ bild av den finska allmogen. Som följd lades Kivis roman på hyllan under tre år. Författaren blev förkrossad av Ahlqvists kritik.

3. JUHANI AHO: ENSAM

Aho fick inspiration till sin roman Ensam på en resa till Paris som han fått statligt stöd för. Både boken och författaren fick hård kritik från statsledningens sida. ”Boken saknar motstycke t.o.m. i den omoraliska franska skönlitteraturen”, löd en dom. Författaren tog kritiken med ro.

4. PENTTI HAANPÄÄ: KENTTÄ JA KASARMI

Haanpääs novellsamling orsakade stor uppståndelse på 1920-talet. Som följd fick Haanpää vänta i flera år för att få sina böcker publicerade. I novellerna tar han upp arméns avigsidor, bl.a. pimsningen och misstänksamheten mellan beväringar och deras förmän. Ämnet var för eldfångt i det dåvarande politiska klimatet, och författaren ansågs vara ofosterländsk även om han också fick en del medhåll i vissa kretsar.

5. PAAVO RINTALA: FJÄRRPATRULLEN

Sissiluutnantti kritiserades i huvudsak för sina romantiska scener som ansågs vara förolämpande mot finländska lottor. Köpbojkott och censur krävdes både på insändarspalterna och i olika uttalanden. På motsidan återropades medborgarnas yttrandefrihet. Uppståndelsen lade sig småningom och inga censuratgärder vidtogs.

6. HANNU SALAMA: MIDSOMMARDANSEN

Salama åtalades för hädelse för sin roman år 1965 och dömdes till tre månaders villkorligt fängelse år 1966. Enligt justitieministern hade yttrandefriheten sina begränsningar och verket en ”chockerande” effekt på den vanliga medborgaren. Boken fick dock även positiv kritik. Den häftiga diskussionen kring Midsommardansen är Finlands kanske mest välkända bokkrig.

CENSURERAD

Källor:

EKHOLM, Kai: Kielletyt kirjat. Things to come (1989)

EKHOLM, Kai (red.): Kielletyt. Things to come (1990)

EKHOLM, Kai (red.): Kielletyt kirjat. Eduskunnan kirjasto (1996)

SEPPÄ, Anja: Kirjatko vaarallisia? – kirjasotia – rovioita, sensuuria, kiellettyjä kirjoja kautta aikojen. Näyttely Hervannan kirjastossa 16.10.–15.12.1989, arr. Tammerfors stadsbibliotek – Birkalands landsbibliotek

Listan har sammanställts av Kaisa Eskola | Åbo stadsbibliotek

27. ONTONI MIHKALI: RAATTEEN TIELLÄ: MUISTOJA JA KOKEMUKSIA

Boken hamnade på listan över förbjudna böcker efter fortsättningskriget. I flera bibliotek flyttades boken till magasinet. Huvudorsaken till censuren, precis som i de flesta andra fallen under denna tid, var rädslan för Sovjetunionen.

28. VOLTER KILPI: BATSEBA

Kilpis verk (utg. 1900) bemöttes av försök att stoppa publiceringen med hänvisning till osedligt innehåll.

29. ARVID JÄRNEFELT: MARIA

Då verket utkom år 1897 uppmånades publiken till bl.a. köpbojkott eftersom boken ansågs skända religiösa och moraliska värden.

30. ANNE FRANK: ANNE FRANKS DAGBOK

Anne Franks dagbok blev föremål för censur på 1990-talet då man betvivlade bokens autenticitet. Annes far missänktes ha editerat texten. Senare konstaterades boken ändå vara autentisk.

31. ALLEN GINSBERG: HOWL OCH ANDRA DIKTER

Då titeldikten Howl år 1969 framfördes i radion fick den programansvariga en anmärkning. Diktens uppförande ansågs strida mot Runderations tillståndsvillkor. Även i USA orsakade Ginsbergs dikterverk upprördelse eftersom det handlade om bl.a. homosexualitet och droger.

32. PAULIINA RAUHALA: TAIVASLALU

Pauliina Rauhalas debutroman Tavassalun bitar sig fast i smärtpunkterna i laestadiansmen. Vid sin utkomst 2013 väckte boken diskussion om bl.a. förbudet av preventivmedel hos laestadianerna. Tavassalun blev en bästsäljare och den har vunnit bl.a. priset för årets kristna bok.

33. TOVE JANSSON: MUMINFAMILJEN PÅ RIVIERAN

Tove Janssons ursprungliga seriealbum Familjen lever högt publicerades på nytt i färg år 2014. I berättelsen bekanntar sig muminfamiljen med societetslivet på den franska Rivieran där bl.a. en playboy försöker förföra Snorkfröken. Seriealbumet och den animerade film som utkom något senare väckte en del diskussion om huruvida deras teman var passande för en barnpublik.

7. ILMARI KIANTO: PIKKU SYNTEJÄ

Ilmari Kianto fick svara på åtal i Helsingfors tingsrätt angående sitt verk Pikku syntejä (1909) men blev aldrig dömd. Verket som parodierade bibliska berättelser och gestalter hörde till de böcker där Kianto kritiserade institutionaliserad religion och statskyrkan.

8. KARLO USKELA: PILLASTUNUT RUNOHEPO

Uskela verk blev föremål för konfiskering redan på 1910-talet. Diktarsamlingen Pillastunut runohepo konfiskerades och förstördes 12 år efter sin utkomst (1933) på grund av den ateistiska, kyrkohenliga världsbilden. Konfiskering av böcker förekom allmänt i 1930-talets Finland.

9. HORST JANOSCH: URHEA PIKKU RÄÄTÄLLI

År 1994 krävde man att bilderboken Urhea pikku räätälli (orig. Das tapfere Schneidelein) skulle avlägsnas från Helsingfors stadsbiblioteks barnboksamlingar med hänvisning till illustrationerna som ansågs innehålla för mycket våld och till te-mat kärnavenlig som inte ansågs var ett lämpligt ämne med tanke på barnläsarna. Boken fick dock vara kvar i samlingarna.

10. BIBELN

Olika religiösa, heliga texter har i alla tider blivit föremål för censur och förbud. T.ex. Bibeln var förbjuden i 58 år i Sovjetunionen.

11. SALMAN RUSHDIE: SATANSVERSERNA

En av de mest kända bokkrigen genom tiderna bröt ut år 1988 när Salman Rushdie publicerade Satansverserna. Det skönlitterära verket behandlar islam och Koranens dogmer på ett sätt som förgäddade muslimer i hela världen. Irans religiösa ledare Ayatollah Khomeini fällde år 1989 en dödsdom över Rushdie, som fick gå under jorden. Han har lyckats undvika sin dom, men några förläggare och översättare av boken har hotats och t.o.m. dödats.

12. HELVI HÄMÄLÄINEN: SÄÄDYLLINEN MURHENÄYTELMÄ

Säädyllinen murhenäyteelmä blev föremål för en hel rad censuratgärder vid skiftet av 1930-40-talen. De första, orensurerade upplagorna förstördes. Flera eldfångda teman (hänvisningar till det nationalsocialistiska Tyskland och homosexualitet) avlägsnades eller ändrades. Också två hela kapitel ur boken togs bort.

13. AGNAR MYKLE: SÅNGEN OM DEN RÖDA RUBINEN

Sången om den röda rubinen utkom på finska 1957 (norskt originalverk 1956), men den konfiskerades snart efter sin utkomst. Något senare dömdes förläggaren till att betala staten ersättningar och böter. Boken är känd som den erotiska litteraturens förbjudna klassiker. Den väckte indignation bl.a. på grund av de sensuella kärleksskildringarna.

14. YRJÖ LEINO: KOMMUNISTI SISÄMINISTERINÄ

Yrjö Leinos memoarer (utg. 1958) hamnade i klorna på en omfattande censur främst p.g.a. av den utrikespolitiska situationen. T.o.m. redan sålda exemplar hämtades från privata personer. Resten av upplagan brändes upp i Helsingfors år 1965. Nuförtiden finns boken tillgänglig i bl.a. bibliotekens samlingar.

15. HENRY MILLER: KRÄFTANS VÄNDKRETS

Kräftans vändkrets konfiskerades och den finskspråkiga upplagan förbjöds av justitieministern år 1962 eftersom språket ansågs vara osedligt. Kräftans vändkrets publicerades på nytt år 1970.

16. ANNA-LEENA HÄRKÖNEN: TJURDÖDARVAPNET

Tjurdödarvapnet (orig. Häräntäppöase, utg. 1984) kritiserades på 1980-90-talen närmast för att romanen ansågs vara olämplig läsning vid sidan om modersmålsundervisningen. Det var närmast sexskildringarna i boken som väckte anstöt.

17. MINNA CANTH: TYÖMIEHEN VAIMO

När boken utkom på 1800-talet ansågs den vara för realistisk. Hos samtida väckte den anstöt och ansågs vara omoralisk.

18. ERIC MAPLE, ELIOT HUMBERSTONE OCH LYNN MYRING: NOIDAN KÄSIKIRJA

(Orig. Supernatural World) Barnboken om varulvar och vampyrer väckte ogillande på 1990-talet t.ex. i Helsingfors. Föräldrar krävde att boken skulle avlägsnas från Helsingfors stadsbiblioteks barnavdelnings samlingar med hänvisning till materialets opasslighet för barn. Boken fick dock stanna kvar i samlingen.

19. INARI JA LEENA KROHN: VIHREÄ VALLANKUMOUS

Barnboken som utkom år 1970 orsakade uppståndelse och diskussion. Några föräldrar tyckte att boken skulle förbjudas eftersom den ansågs uppmuntra till skadegörelse och motstånd mot myndigheterna.

20. JAROSLAV HAŠEK: DEN TAPPRE SOLDATEN ŠVEJKS ÄVENTYR UNDER VÄRLDSKRIGET

Författaren Erkki Vala dömdes för hädelse när han publicerade utdrag ur Hašeks roman i tidskriften Tulenkantajat. I detta fall klarade sig Vala med böter men satt senare i fängelse i en månad för andra censurbrott.

21. JAAKKO JUTEINI: ANTECKNINGAR AF TANKAR UTI VARIANDA ÄMNEN

Boken väckte förargelse hos kyrkliga kretsar och den kritiserades för bl.a. bibelfientlighet. Till slut förbjöds boken av statsmakten och brändes offentligt år 1829 på torget i Viborg. Åtminstone ett exemplar undgick lågorna och förvaras i Helsingfors universitets samlingar.

22. HAGAR OLSSON: LUMISOTA (SNÖBOLLSKRIGET) ; OHJ. EINO SALMELAINEN

Skådespelet i fråga fick aldrig premiär i Eino Salmelainens regi då utrikesministeriet förbjöd repetitionerna. Orsaken var den politiska situationen på 1930-talet.

23. ÖRNNULF TIGERSTEDT: STATSPOLISEN SLÅR TILL

Förbjöds av politiska orsaker. Finlands förlagsförening krävde vid två tillfällen 1944 och 1945 att försäljningen av 288 verk stoppas. Största delen av verken på listan tangerade andra världskriget. Också biblioteken avskrev vissa böcker eller ställde dem i s.k. giftskåp. Skåpen placerades i personalutrymmen, och verken kunde endast lånas av myndiga innehavare av bibliotekskort.

24. ERKKI PALOLAMPI: KOLLAAFRONTEN HÅLLER

Romanen utgavs år 1940 och blev en legendarisk skildring av vinterkriget. Orsaken till censur var politisk.

25. KIRSTI HUURRE: SIRPIN JA MOUKARIN ALLA: 9 VUOTTA NEUVOSTOLIITOSSA

Huurres memoarer hör till de böcker som var politiskt eldfångda och förbjöds på 1940-talet.

26. PEKKA TIILIKAINEN: RADIOSELOSTAJANA TULILINJOILLA

Den kända radioreporterns memoarer avlägsnades från bokhandlarna åren 1944–45 av politiska orsaker.